

UZASADNIENIE

H. L. złożył pozew przeciwko K. L. o zapłatę kwoty 49950,00 zł oraz zasądzenie zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych. Wraz z pozwem powód złożył wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych.

W uzasadnieniu pozwu powód podniósł, że kwoty wskazanej w pozwie domaga się tytułem bezpodstawnego wzbogacenia pozwanego. Ponadto powód wyjaśnił, że wraz

z małżonką I. L. aktem notarialnym z dnia 22.03.2011 r. podarował synowi K. L. udział do 1/2 części zabudowanej nieruchomości rolnej. Pozostały udział do 1/2 części stanowi nadal współwłasność powoda. Początkowo powód pomagał synowi w prowadzeniu gospodarstwa rolnego, jednakże w późniejszym czasie popadł w konflikt z synem i żoną, z którą obecnie jest po rozwodzie. Pozwany zaczął bez zgody powoda użytkować należące do niego maszyny rolnicze wymienione w pozwie, uniemożliwiając powodowi od końca 2014 r. ich użytkowanie oraz sprzedaż, co w ocenie powoda należy uznać za przywłaszczenie tych rzeczy przez pozwanego. W późniejszym czasie pozwany obiecał powodowi, że zapłaci mu za przedmiotowe maszyny 50000,00 zł, lecz ostatecznie wycofał się z tej deklaracji. W ocenie powoda kwota 50 000,00 zł, która według jego szacunku stanowi zaniżoną wartość maszyn rolniczych stanowi jednocześnie wartość bezpodstawnego wzbogacenia pozwanego.

Sąd postanowieniem z dnia 01.09.2015 r. zwolnił powoda H. L. od kosztów sądowych w całości, zaś na jego wniosek, złożony do protokołu na rozprawie w dniu 23.10.2015 r. ustanowił dla powoda pełnomocnika z urzędu.

Pozwany K. L., reprezentowany przez adwokata Ł. B.

w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda kosztów procesu według norm przepisanych. W uzasadnieniu pozwany podniósł, iż rzeczywiście powód proponował pozwanemu sprzedaż maszyn rolniczych wymienionych

w pozwie oraz udziału do 1/2 części nieruchomości rolnej zabudowanej, oznaczonej nr 118/1

w S., jednakże umowa ta nie doszła do skutku z powodu wycofania się powoda

z propozycji. Ponadto pozwany zaprzeczył twierdzeniom powoda, ażeby przywłaszczył sobie jego maszyny lub też ażeby wyzwał go z ich posiadania. Pozwany podniósł, że maszyny rolnicze wymienione w pozwie znajdują się na nieruchomości stanowiącej współwłasność powoda i pozwanego i powód swobodnie może z nich korzystać. Ponadto pozwany przyznał, że korzysta z niektórych maszyn a mianowicie kombajnu ziemniaczanego, orkanu, kopaczki elewatorowej, sortownika do ziemniaków, sadzarki, cyklopa, przyczepy ciągnikowej, redła

i silosu zbożowego, jednakże każdorazowo uzyskuje na to zgodę swojej matki - współwłaścicielki - I. L.. Pozwany nigdy nie twierdził, że jest właścicielem tych maszyn, zaś niemożność sprzedaży ich przez powoda wynika z nie wyrażania na powyższe zgody przez I. L..

Ponadto pozwany podniósł, iż powód posiada oszczędności w wysokości kilkudziesięciu tysięcy złotych, co świadczy o wyłudzeniu przez powoda zwolnienia od kosztów sądowych i ustanowienia pełnomocnika z urzędu.

Postanowieniem z dnia 11.12.2015 r. Sąd cofnął powodowi zwolnienie od kosztów sądowych w całości oraz ustanowienie na jego rzecz pełnomocnika z urzędu, z uwagi na nieprawdziwe oświadczenie powoda o stanie majątkowym.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny.

Pozwany K. L. jest synem powoda H. L..

W dniu 22.03.2011 r. powód wraz z żoną I. L. darował pozwanemu stanowiące gospodarstwo rolne działki nr (...) o pow. 23,5300 ha, położone

w S. a ponadto udział do 1/2 części nieruchomości rolnej zabudowanej, oznaczonej nr 118/1 o pow. 0,8700 ha, położonej w S..

Powód H. L. wraz z I. L. są współwłaścicielami maszyn rolniczych: kombajnu zbożowego, ciągnika (...), kombajnu ziemniaczanego, rozrzutnika obornika, kosiarki, orkanu, kopaczki elewatorowej, sortownika do ziemniaków, sadzarki, przyczepy 5 t, przyczepy 3 t. redła, kultywatora z wałkiem, kultywatora z bronami, 2 szt. bron, siewnika, przewracarki do siana, silosów zbożowych, kosza zasypowego, wentylatora i śrutownika.

Do 2014 r. powód pomagał pozwanemu w prowadzeniu gospodarstwa rolnego używając mu sprzętu rolniczego. Pod koniec roku 2014 r. doszło pomiędzy stronami do sporu, w wyniku którego powód zażądał od pozwanego aby ten zaprzestał korzystania z urządzeń rolniczych, bądź też odkupił je od powoda za cenę 50000,00 zł. Pozwany zaś stwierdził, że wyrazi na to zgodę pod warunkiem, że powód odsprzeda mu również swój udział do 1/2 części w prawie współwłasności działki (...), na co powód nie wyraził zgody.

Związek małżeński H. L. i I. L. został rozwiązany.

W dniu 01.01.2015 r. K. L. uzyskał pisemną zgodę swojej matki I. L. na korzystanie z urządzeń rolniczych.

Pismami z dnia 18.06.2015 r. i 09.07.2015 r. H. L. wezwał K. L. do zwrotu sprzętu rolniczego bądź uiszczenia na rzecz powoda kwoty 46950,00 zł, a kolejno 40000,00 zł tytułem ceny sprzedaży maszyn.

Pomiędzy stronami nie doszło do porozumienia w zakresie przeniesienia własności maszyn rolniczych na pozwanego.

Dowód: kopia aktu notarialnego Rep. A nr (...) (k-8-10)

odpis oświadczenia I. L. z dnia 01.01.2015 r. (k-32)

pismo z dnia 18.06.2015 r. (k-6),

pismo z dnia 09.07.2015 r. (k-5).

H. L. posiada rachunek w Banku (...) SA I Oddział w K., na którym w dniu 31.08.2015 r. posiadał kwotę 2000,00 zł. Ponadto w tym czasie posiadał lokaty terminowe na łączną kwotę 80000,00 zł.

Dowód: pismo informacyjne z Banku (...) SA z dnia 27.11.2015 r. (k-53).

Sąd zważył co następuje.

Powód żądanie pozwu oparł na dyspozycji przepisu art. 405 kc, który stanowi, że kto to bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości.

Bezpodstawne wzbogacenie jest szczególnym zdarzeniem prawnym, w wyniku którego bez podstawy prawnej powstaje nowa sytuacja, polegająca na wzroście wartości majątku po stronie podmiotu wzbogaconego, kosztem jednoczesnego pogorszenia sytuacji majątkowej lub osobistej osoby zubożonej. Niezbędną przesłanką powstania roszczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia jest zatem „wzbogacenie się” pozwanego. Dowód na zaistnienie tej przesłanki, zgodnie z przepisem art. 6 kc obciąża powoda.

Drugą niezbędną przesłankę powstania roszczenia stanowi „bezpodstawność”, czyli brak dostatecznej podstawy prawnej lub społecznej wzbogacenia. Bezpodstawność prawna oznacza sytuację, w której wzbogacenie nie stanowi prawidłowego następstwa elementu uregulowanego w ramach istniejącego „pierwotnie” stosunku prawnego. Bezpodstawność

w rozumieniu braku podstawy o społecznym charakterze związana jest natomiast z brakiem sytuacji lub stosunku społecznego, zwłaszcza rodzinnego, który stanowi dostateczną podstawę, uzasadnienie danego wzbogacenia. W

sytuacji, gdy podstawą wzbogacenia jest stosunek rodzinny dokonane przysporzenie nie podlega zwrotowi, ponieważ nie jest bezpodstawne (tak A. Szpunar, Glosa do wyroku SN z dnia 4 kwietnia 2000 r., V CKN 6/00, Rejent 2000, nr 11, s. 112). Także wartość dobrowolnej pomocy, świadczonej bliskim krewnym lub powinowatym, nie podlega zwrotowi, ponieważ świadczona była ona z poczucia obowiązku moralnego (wyrok z dnia 10.02.1998 r., II CKN 601/97, LEX nr 137789).

W przypadku braku którejkolwiek z wyżej wymienionych przesłanek – roszczenie z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia nie powstaje i brak jest podstawy do żądania zwrotu korzyści majątkowej.

Wyróżnić można sześć sposobów bezpodstawnego wzbogacenia; cztery dotyczą aktywów majątku wzbogaconego, a dwa odnoszą się do pasywów. W sferze aktywów nastąpić może bezpodstawne nabycie lub powiększenie aktywów wzbogaconego (przetworzenie, połączenie, pomieszczenie), dalej umocnienie prawa wzbogaconego (uzyskanie wyższej kolejności, dłuższego terminu), następnie używanie przez wzbogaconego prawa, które mu nie przysługiwało, a na koniec skorzystanie przez wzbogaconego z usług świadczonych przez zubożonego.

Stan faktyczny przedmiotowej sprawy Sąd ustalił na podstawie załączonych do akt dokumentów oraz wyjaśnień stron udzielonych na rozprawie w dniu 23.10.2015 r.

W przedmiotowej sprawie powód H. L. twierdził, iż przez pewien okres po dokonaniu na rzecz syna K. L. darowizny gospodarstwa rolnego używał pozwanemu sprzętu rolniczego. W tym czasie K. L. dysponował również zgodą na użytkowanie maszyn, udzieloną przez współwłaściciela – I. L.. Pomiędzy stronami zatem istniał stosunek zobowiązaniowy w postaci nieodpłatnego użyczenia maszyn rolniczych. Pod koniec 2014 r. pomiędzy powodem i pozwanym wywiązał się spór konsekwencją, którego było złożenie przez H. K. L. pisemnego oświadczenia z dnia 18.06.2015 r. wzywającego pozwanego do niezwłocznego zaniechania użytkowania maszyn i urządzeń rolniczych. Z uwagi na okoliczność, iż nieodpłatne użyczenie maszyn rolniczych stanowi postać rozporządzenia rzeczami ruchomymi, umowę taką należy zaliczyć do czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu, do której wymagana jest zgoda wszystkich współwłaścicieli (art. 199 kc). Cofnięcie zatem zgody na nieodpłatne korzystanie z maszyn przez jednego współwłaściciela – H. L. spowodował wyłączenie podstawy prawnej stosunku zobowiązaniowego, jakim było użyczenie sprzętu rolniczego.

Niemniej jednak, jak już wyżej wyjaśniono, do powstania i zasadności dochodzenia przed sądem roszczenia po stronie H. L. o zwrot korzyści, konieczne jest zaistnienie i wykazanie odpowiednimi dowodami „**wzbogacenia**” po stronie pozwanego K. L..

W przedmiotowej sprawie powód dopatrywał się wzbogacenia K. L. w związku z przywłaszczeniem maszyn rolniczych, wymienionych w pozwie, zaś surogatem korzyści miała być oszacowana przez powoda wartość maszyn, określona na 49 950,00 zł.

W tym miejscu należy podnieść, iż zgodnie z przepisem art. 284 kk przestępstwo przywłaszczenia, które jednocześnie stanowi delikt w prawie cywilnym wymaga działania

w zamiarze bezpośrednim kierunkowym postąpienia z cudzą rzeczą (lub prawem majątkowym), tak jakby się było jej właścicielem (animus rem sibi habendi). Sprawca przywłaszczenia musi więc zmierzać do zatrzymania cudzej rzeczy dla siebie lub innej osoby bez żadnego do tego tytułu (por. wyrok SN z dnia 6 stycznia 1978 r., V KR 197/77, OSNPG 1978, nr 6, poz. 64). O zamiarze przywłaszczenia może świadczyć odmowa zwrotu cudzej rzeczy, zaprzeczenie jej posiadania, sprzedaż lub darowanie innej osobie, przerobienie rzeczy itp. Natomiast bezprawne zatrzymanie cudzej rzeczy, a nawet używanie jej, chociażby w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, ale bez zamiaru zatrzymania na własność, nie stanowi przestępstwa przywłaszczenia (por. wyrok SN z dnia 6 maja 2004 r., V KK 316/03, OSNKW 2004, nr 7-8, poz. 70).

W przedmiotowej sprawie pozwany K. L. przyznał, iż korzystał z części maszyn rolniczych po tym, jak powód cofnął wobec niego swoją zgodę na użytkowanie, niemniej nie miał przy tym zamiaru zawłaszczać sprzętu lecz czynił tak,

gdyż uważał, że posiada do tego tytuł prawny wynikający ze zgody, jaką otrzymał od współwłaścicielki maszyn I. L.. Nie można zatem przyjąć, że pozwany osiągnął korzyść w postaci przysporzenia w swoim majątku maszyn rolniczych.

Ponadto w takim przypadku roszczenie powoda H. L. o zwrot korzyści z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia mogłoby mieć jedynie postać żądania zwrotu korzyści w naturze, czyli zwrotu maszyn rolniczych, nie zaś równowartości tych maszyn w pieniądzu, gdyż pozwany nie zbył maszyn i nie uzyskał w zamian za nie żadnych środków pieniężnych. Jak słusznie przyjął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11.08.2010 r., I CSK 661/09, LEX nr 737251 oraz w wyroku z dnia 11.03.2010 r., IV CSK 401/09, LEX nr 885030 „zasadą jest zwrot w naturze, który następuje z uwzględnieniem wartości surogatów, a w razie niemożności zwrotu w naturze aktualizuje się następnie ewentualny obowiązek zwrotu surogatów, a dopiero gdy zwrot surogatów nie jest możliwy, można domagać się zwrotu wartości korzyści”.

Powód nie wskazał natomiast okoliczności i nie podnosił twierdzeń, z których wynikałoby, że upatruje bezpodstawnego wzbogacenia pozwanego w zakresie innych korzyści, chociażby wynikających z bezumownego korzystania z maszyn.

W związku z powyższym należało uznać żądanie pozwu za bezzasadne, co skutkowało oddaleniem powództwa.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98§1 kpc oraz przepisu art. 113 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Z informacji Banku (...) SA I Oddział w K. z dnia 27.11.2015 r. wynika, że w czasie złożenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych i oświadczenia

o stanie majątkowym tj. 31.08.2015 r. powód H. L. ujawnił nieprawdziwe informacje na temat posiadanych przez siebie środków pieniężnych, nie wykazując oszczędności w kwocie 80 000,00 zł na lokatach bankowych oraz kwoty 2000,00 zł na rachunku bieżącym, co miało wpływ na wydanie przez Sąd postanowienia o zwolnieniu powoda od kosztów sądowych w całości a następnie postanowienia o ustanowieniu pełnomocnika z urzędu.

Stosownie do przepisu art. 120. § 1, § 2 i §4 kpc sąd cofnie ustanowienie adwokata lub radcy prawnego, jeżeli okaże się, że okoliczności, na których podstawie je przyznano, nie istniały lub przestały istnieć. Strona obowiązana jest wówczas uiścić wynagrodzenie adwokata lub radcy prawnego dla niej ustanowionego. Stronę, która uzyskała ustanowienie adwokata lub radcy prawnego na podstawie podania świadomie nieprawdziwych okoliczności, sąd skáže na grzywnę, niezależnie od jej obowiązku uiszczenia wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego.

W myśl przepisu art. 110 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych sąd cofa zwolnienie od kosztów sądowych, jeżeli okazało się, że okoliczności, na podstawie których je przyznano, nie istniały lub przestały istnieć. W obu wypadkach strona obowiązana jest uiścić wszystkie przepisane opłaty oraz zwrócić wydatki.

Stosownie do art. 111 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych stronę, która uzyskała zwolnienie od kosztów sądowych na podstawie świadomego podania nieprawdziwych okoliczności, sąd, cofając zwolnienie, skazuje na grzywnę w wysokości do 1.000 złotych. Niezależnie od obowiązku uiszczenia grzywny strona powinna uiścić wszystkie przepisane opłaty i pokryć obciążające ją wydatki.

W związku z powyższym w pkt II sentencji wyroku, na podstawie art. 108 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, Sąd zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 2417 zł, z czego kwotę 2400 zł za zastępstwo procesowe pozwanego, zgodnie z przepisem §6 pkt. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu Dz. U. z 2002 r. Nr 123, poz. 1058, Nr 126, poz. 1069 i Nr 153, poz. 1271), oraz 17 zł - opłata od pełnomocnictwa.

W pkt III. Sąd nakazał pobrać od powoda na rzecz Skarbu Państwa kwotę 2498 zł tytułem nieopłaconej opłaty sądowej od pozwu, stanowiącej 5% wartości przedmiotu sporu tj. 49950,00 zł, zgodnie z przepisem art. 113 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

SSR Romualda Bożek - Makówka

ZARZĄDZENIE

1. odnotować,
2. odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć powodowi
3. z apelacją lub za 21 dni

Kamień P., 23.12.2015 r. SSR Romualda Bożek - Makówka